

J. BŮC

Generálne riaditeľstvo Obchodu s ovocím a zeleninou v Bratislave

So zvyšujúcou sa spotrebou citrusových plodov v ČSSR a pre splnenie zásady stanovenej Ministerstvom obchodu Slovenskej socialistickej republiky pre rok 1971, zabezpečiť zásobovanie citrónami po celý rok, stala sa úloha dlhodobého skladovania citrusových plodov aktuálnou a naliehavou.

Experiment dlhodobého skladovania citrusových plodov, ktorý sme v spolupráci s Výskumným ústavom potravinárskym v Bratislave v tomto roku uskutočnili ako záväzok k XIV. zjazdu strany, dokazuje (a to aj napriek niektorým nedostatkom, v ktorých experiment prebiehal: poruchy klimatizačných zariadení, nedostatok freónu, malý sortiment citrusových plodov a p.), že bez podstatnejších fyziologických, patologických a organoleptických strát možno realizovať skladovanie citrusových plodov v klimatizačných skladoch v trvaní 3—4 mesiacov.

Rozbor skladovacích možností na Slovensku dokazuje, že kapacita plôch vhodných na dlhodobé skladovanie citrusových plodov pri JRD a na štátnych majetkoch v oblasti Bratislavy, Nových Zámkov a Košíc predstavuje cca 1000 vagónov, pričom ide v prípade uskladnenia citrusov o obdobie, keď sú tieto skladovacie kapacity nevyužitú.

Rozhodujúcim činiteľom pri úvahe či a do akej miery uskutočniť dlhodobé skladovanie citrusových plodov je **e k o n o m i c k é** hľadisko, ktoré treba posudzovať z dvoch aspektov: z národohospodárskeho a podnikového.

Z **n á r o d o h o s p o d á r s k e h o** hľadiska je realizácia dlhodobého skladovania zaujímavá, ak ňou dosiahneme:

- výhodnejšie ceny a tým aj priamu úsporu devízových prostriedkov,
- ak sa dovoz realizuje v rámci výhodnejších platobných podmienok (napr. clearingu na rozdiel od voľnej meny).

Úspora devízových prostriedkov závisí od množstva, proveniencie, a najmä obdobia, v ktorom sa citrusové plody na dlhodobé skladovanie nakupujú a predávajú v maloobchodnej sieti.

Elekt z dlhodobého skladovania citrusových plodov je pre národné

hospodárstvo najvýhodnejší vtedy, ak tieto citrusové plody dovážame v období, keď je ich cena na svetovom trhu najnižšia a zásobujeme nimi trh v období, keď ceny na svetovom trhu dosahujú maxima.

Vývoj cien na svetovom trhu, podľa skutočnosti, za ktoré dovážal KOOSPOL citrusové plody v roku 1970/71, bol nasledovný: (apríl = 100):

apríl	máj	jún	júl	august	sept.	druh
100 100	111,5 101,9	145,6 107,1	163,2 137,6	208,0 115,0	179,1 115,0	citróny pomaranče

Vychádzajúc z výsledkov experimentu a z vývoja cien citrusových plodov na svetovom trhu činí národohospodársky efekt pri dóweze:

a) 1000 ton citrónov v mesiaci júni a predaji:

500 ton v auguste

500 ton v septembri

2 375 000 Kčs fco

b) 1000 ton citrónov v mesiaci máji a predaji:

500 ton v auguste

500 ton v septembri

4 065 000 Kčs fco

c) 1000 ton citrónov v mesiaci apríli a predaji:

500 ton v júli

500 ton v auguste

4 240 000 Kčs fco

Aj po odpočítaní cca 5 % úbytku, o ktorý by sa v dôsledku dlhodobého skladovania dovezené množstvo citrónov znížilo, prepočet dokazuje, že z národohospodárskeho hľadiska je proces dlhodobého skladovania citrónov výhodný a to tým skôr, že v jarých mesiacoch možno uskutočniť dovoz aj v rámci clearingu, kým v letných mesiacoch, a najmä v III. štvrtroku možno citróny nakupovať výlučne za voľnú menu.

Toto platí aj o pomarančoch, kde však v dôsledku rozdielneho cenového vývoja v priebehu roka je národohospodársky efekt z dlhodobého skladovania v závislosti od doby nákupu a predaja o 30—70 % nižší ako u citrónov.

Z hľadiska organizácie, ktorá má zabezpečiť dovoz citrusových plodov a ich dlhodobé skladovanie, javí sa táto problematika inak. Vzhľadom na skutočnosť, že maloobchodné ceny citrusových plodov patria do skupiny pevných cien a proces dlhodobého skladovania vyvoláva zvýšené náklady, z podnikového hľadiska je dlhodobé skladovanie citrusových plodov v izotermických skladoch stratové. Na výšku straty pôsobia najmä tieto faktory, ktoré sa pri krátkodobom skladovaní nevyskytujú, alebo iba v menšej miere:

- a) dvojnásobná vykládka a nakládka: pri dovoze a pri opätovnom vyexpedovaní do vlastnej skladovej siete i do siete ostatných podnikov, ktoré nebudú môcť citrusové plody skladovať,
- b) preprava preskladovaných citrusových plodov do vzdialenejších oblastí, aj mimo vlastného podniku,
- c) vzhľadom na nedostatok vyhovujúcej vlastnej skladovej základne vyžiada si 3—4-mesačné skladovanie v izotermických skladoch JRD a ŠM zvýšené náklady na nájomné,
- d) vyššie úbytky na tovare, ktoré sú oproti krátkodobému skladovaniu 3—5 násobné.

Podľa skutočných i odhadnutých údajov náklady na 3—4-mesačné skladovanie 1000 ton citrónov budú sa pohybovať v tejto úrovni:

a) dvojnásobná manipulácia pri dovoze a rozvoze	67 000,— Kčs
b) preprava do skladovej siete	106 000,— Kčs
c) nájomné za 4 mesiace	400 000,— Kčs
d) zvýšené úbytky na tovare	265 000,— Kčs
e) ostatné náklady	60 000,— Kčs

Spolu 898 000,— Kčs

Podnikové náklady na 1 tonu dlhodobe skladovaných citrusových plodov dosiahnu teda v priemere 900,— Kčs.

E k o n o m i c k ý rozbor dlhodobého skladovania citrusových plodov teda dokazuje, že kým pre spoločnosť je tento proces vysoko efektívny, z hľadiska organizácie, ktorá ho má realizovať, si vyžaduje oproti doterajšiemu systému dovozu a predaja citrusových plodov vyššie náklady o 900,— Kčs na tonu.

Tento rozpor medzi národohospodárskym a podnikovým záujmom bolo by účelné riešiť v tom smere, aby zvýšené náklady na dlhodobé skladovanie spoločnosť podniku uhradila, napr. znížením odvodovej povinnosti.

Za týchto podmienok bolo by možno pri vynaložení cca 900 tisíc Kčs, z toho cca 70 tis. Kčs na mzdy pracovníkov, uskutočniť v mesiaci máji—júni 1972 dovoz 1000 ton citrónov a preskladovať ich do konca mesiaca augusta, čím by sa získala národohospodárska úspora devízových prostriedkov vo výške cca 3,0 mil. Kčs fco.

Obchod s ovocím a zeleninou, odborové riaditeľstvo v Bratislave v súlade s úlohami, ktoré nášmu odboru stanovujú uznesenia XIV. zjazdu strany, robí potrebné opatrenia, aby sa závery experimentu dlhodobého skladovania citrusových plodov v roku 1972 realizovali.

S ú h r n

Potreba uspokojiť požiadavky obyvateľstva na plynulé celoročné zásobovanie citrusovými plodmi vyžaduje si dôkladné spracovanie technológie dlhodobého skladovania.

Okrem technológie rozhodujúcim činiteľom je ekonomické hľadisko, ktoré treba posudzovať z hľadiska národohospodárskeho i podnikového. Rozbor oboch aspektov dokazuje, že pri využívaní cien na svetovom trhu a stabilite cien na vnútornom trhu je dlhodobé skladovanie citrusových plodov aj v podmienkach ČSSR pre národné hospodárstvo efektívne.

Длительное хранение цитрусовых плодов в Словакии.

Выводы

Необходимость успокоить нужды населения в бесперебойном целогодовом снабжении цитрусовыми плодами требует основательную разработку технологии длительного хранения.

Кроме технологии, решающим фактором является экономическая точка зрения, которую надо рассматривать с хозяйственной точки зрения и с точки зрения предприятия. Анализ обеих точек зрения доказывает, что в связи с использованием цен на мировом рынке и с постоянством цен на внутреннем рынке, является долговременное хранение цитрусовых плодов и в условиях ЧССР эффективным для народного хозяйства.

с

Long-term storage of citrus fruits in Slovakia

Summary

The necessity of supplying the market with citrus fruits throughout the whole year requires a precisely elaborated long-term storage technology.

The economical point of view, is the second decisive factor, which must be judged from economical and factory standpoint. By the analysis of these two aspects is proved that by making use of reduced prices on the world market and of stability on the inner market is long-term storage of citrus fruits also in ČSSR conditions for national economics effective.